

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3167/2018. (V. 16.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.37859/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Magyar Nemzeti Bank (1054 Budapest, Szabadság tér 8–9., a továbbiakban: indítványozó) képviseletében eljárva dr. Baffia Gergely jogtanácsos alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján kérte – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 28.K.31.477/2014/13. számú és a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.030/2015/6. számú ítéletére is kiterjedő hatálylyal – a Kúria Kfv.III.37859/2015/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNBtv.) 4. § (9) bekezdése alapján feladatai közé tartozik a pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete. Ezen hatáskörében eljárva fogyasztóvédelmi ellenőrzést végzett az FHB Kereskedelmi Bank Zrt.-nél (a továbbiakban: FHB), annak megállapítása érdekében, hogy a bank nem hárította-e át a pénzügyi tranzakciós illetékről (a továbbiakban: tranzakciós illeték) szóló 2012. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Pti.) alapján őt terhelő tranzakciós illetéket a fogyasztókra. Az indítványozó 2014. március 10-én kelt H-FH-I-B-43/2014. számú határozatában (a továbbiakban: MNB határozat) megállapította, hogy az FHB megsértette a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 210. § (12) bekezdésének mindkét fordulátát, azaz egyoldalúan változtatta meg a számítási módot és vezetett be új díjat, azzal, hogy egyrészt áthárította a tranzakciós illetéket a fogyasztókra, másrészt a korábban ingyenesen nyújtott szolgáltatásokat díj-kötelessé tette.
- [3] Az FHB (a per felperese) kérte az MNB határozat bírósági felülvizsgálatát. Az első fokon eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 28.K.31.477/2014/13. számú ítéletében a számítási mód tekintetében elutasította a keresetet, míg az új díj bevezetésére vonatkozó rendelkezések tekintetében az MNB határozatot hatályon kívül helyezte és az indítványozót (a per alperesét) új eljárás lefolytatására kötelezte. Az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az FHB a fogyasztóival kötött szerződés alapján ugyan jogosult volt a fogyasztók számára kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosításra, de ez csak a fix díjakra terjed ki, a számítási mód megváltoztatására nem. Továbbá, a bíróság szerint a díjemelés mértéke nem haladhatta volna meg a tranzakciós illeték összegét. Mindezekre tekintettel a keresetet e körben elutasította. Az elsőfokú bíróság véleménye ugyanakkor az új díjtételek vonatkozásában az volt, hogy a korábbi ingyenes szolgáltatások díjkötelessé tétele nem minősült új díj bevezetésének. A bíróság álláspontja szerint az érintett szolgáltatások ellenértéke – azaz díja – 0 forint volt, ennek megemlése azonban nem tekinthető új díj bevezetésének. Az indítványozó továbbá nem mérlegelte a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglalt feltételek (arányosság, szimmetria, átláthatóság) fennállását, ezért e tekintetben új eljárás lefolytatására kötelezte őt a bíróság.
- [4] Az ítélet ellen mind az indítványozó, mind az FHB fellebbezést terjesztett elő. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.030/2015/6. számú ítéletével az FHB fellebbezésének adott helyt és az MNB határozatot teljes egészében hatályon kívül helyezte azzal, hogy az indítványozót csak a számítási mód megváltoztatása tekintetében utasította új eljárásra. A Törvényszék részben eltérő álláspontra helyezkedett, mint az elsőfokú bíróság, így megállapította, hogy sem az indítványozó, sem az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, hogy a díj megemlése az ügyfelek hátrányára milyen okokra volt visszavezethető, a díj végösszege meghaladja-e az alapösszegnek a tranzakciós illetékkal megemelt összegét, vagy azon belül marad-e. A Törvényszék szerint ennek vizsgálta meghaladta a per kereteit, ezért az alperes indítványozót e körben új eljárás lefolytatására utasította. Az új díj bevezetésével kapcsolatban a Törvényszék osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, azonban úgy

ítélte meg, hogy szükségtelen új eljárás lefolytatása, hiszen egyértelmű, hogy a korábban ingyenes szolgáltatások továbbra is azok maradtak, a bank csak a tranzakciós illeték egy részét – illetve a maximált összeg esetén annak egészét – hátrította át a fogyasztókra.

- [5] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.859/2015/7. számú ítéletével a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta, egyetértve a másodfokú bíróság jogértelmezésével.
- [6] Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszát, kérve a sérelmezett bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Álláspontja szerint a megjelölt bírósági határozatok sértik az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését, 28. cikkét, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését (tisztességes bírósági eljáráshoz való jog) és (7) bekezdését (jogorvoslathoz való jog).
- [7] Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok jogértelmezése egyrészt ellentétes az Alaptörvény 28. cikkével, mivel a régi Hpt. és a Pti. szabályait nem a céljuknak, illetve a közjónak megfelelően alkalmazták, amikor (1) a tranzakciós illetéket a banki ügyfelekre átháríthatónak tekintették, (2) a régi Hpt. 210. § (12) bekezdésének kifejezett tilalma ellenére is jogszerűnek minősítették az ügyfeleket hátrányosan érintő egyoldalú szerződésmódosítást, (3) a régi Hpt. 210. § (12) bekezdésével ellentétes módon a díjmelés elfogadható módjának minősítették a számítási mód megváltoztatását is. A bíróságoknak azt a megállapítását pedig, amely szerint az ingyenes szolgáltatások díjkötelessé tétele nem minősül új díj bevezetésének az indítványozó egyenesen a józan észnek ellentmondó jogértelmezésnek találta. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok jogértelmezése oly mértékben elszakadt a jogszabály szövegétől, hogy az már jogalkotásnak minősül, így sérült az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése is. A tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog pedig csak akkor érvényesülhet maradéktalanul, ha a bíróságok jogértelmezése megfelel az Alaptörvény 28. cikkének – állította az indítványozó. Mindezekre tekintettel kérte a sérelmezett bírósági ítéletek megsemmisítését.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. Az Abtv. 51. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el, ezért elsőként azt kellett megvizsgálnia, hogy a Magyar Nemzeti Bank jogosult-e alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [9] Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy a jogi személyeket is megilletik azon alapjogok, amelyek természetüknél fogva nem csak a természetes személyekre vonatkoznak, hanem nagyon szűk körben ugyan, de az államot, az állami szerveket, és az önkormányzatokat is megillettek.
- [10] Az alapul fekvő ügyben az indítványozó – az MNB tv. 178. § (1) bekezdése alapján – a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének jogutódjaként hivatalból eljárva fogyasztóvédelmi vizsgálatot folytatott az FHB-nál.
- [11] Az indítványozó – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 71. § (1) bekezdése, és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. törvény 4. § (1) bekezdése alapján – tehát közigazgatási hatósági eljárást folytatott le, amelynek során hatósági határozatot hozott. Az MNB az általa hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata során született bírósági döntések alkotmányosságát vizsgálatait kérte az Abtv. 27. §-a alapján.
- [12] Az Alkotmánybíróság a 3091/2016. (V. 12.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) az állami szervek alkotmányjogi panasszal kapcsolatos indítványozói jogosultságát illetően úgy foglalt állást, hogy „[a] jogosultság létét, vagy hiányát [...] az alapozza meg, hogy az alapul fekvő jogviszonyban az állam, az állami szerv magánjogi jogalanyként, vagy közhatalmi szervként járt-e el” (Abh., Indokolás [19]). Az Abh. azt is rögzítette, hogy az állam, az állami szerv indítványozói jogosultságának fennállását illetően, az Alkotmánybíróságnak a vizsgálatát esetről esetre kell lefolytatnia az indítvány befogadhatóságáról való döntés során, melynek során figyelemmel kell lenni az indítványozó szerv alkotmányos szerepére és ebből fakadó alapjogvédelmi funkciójára is (Abh., Indokolás [22]).
- [13] Az Alkotmánybíróság ezt követően rendre az indítványozói jogosultság hiányát állapította meg akkor, amikor az állami szerv indítványozó az alapul fekvő jogviszonyban közhatalmi funkcióit gyakorolva lépett fel. {3055/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [19], 3067/2018. (II. 26.) AB végzés, Indoklás [23–24], 3117/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [16–17]}.
- [14] A tárgyi ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó Magyar Nemzeti Bank az Alaptörvényben nevesített állami szerv, amely sarkalatos törvényben meghatározottak szerint felelőse a monetáris politikának, ugyanakkor feladatai közé tartozik a pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete is [Alaptörvény 41. cikk (1)–(2) bekezdése]

- [15] Az indítványozó tehát egyértelműen közhatalmi szerepkörében járt el, amikor közigazgatási hatóságként eljárva közigazgatási döntést hozott. A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy ezen közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában született bírósági döntések esetében hiányzik az indítványozói jogosultság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [16] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására nincs lehetőség, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, valamint az 51. §-ának (1) bekezdésében foglalt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontjának második fordulata alapján visszautasította.
- [17] Egyebekben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Kúria az EBH2017.K.1. számú elvi határozatában (1/2017. Közigazgatási elvi határozat) eltért a jelen ügy tárgyát képező kúriai ítélet jogértelmezésétől. Ennek megfelelően a Kúria a 0 forintos díjak emelésével kapcsolatban megállapította, hogy az valójában új díj bevezetésének minősült (EBH2017.K.1., Indokolás [18–19]).
- [18] A régi Hpt. 210. § (12) bekezdése szerinti számítási móddal összefüggésben pedig a Kúria rámutatott, hogy a régi Hpt. a díj számítási módját valóban nem határozta meg, de nyelvtanilag is a számítás valamilyen módszer, elv, konkrét művelet alkalmazásával történő számítást jelent. Számítási mód ezért a fix összegű díjszámítás vagy százalékszámítás is (EBH2017.K.1., Indokolás [21]).

Budapest, 2018. május 7.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/861/2016.

